Anders Dernback / text Wikipedia

MAGNUS ERIKSSON FÖDD I APRIL ELLER MAJ 1316, DÖD 1 DECEMBER 1374

MAGNUS ERIKSSON

Var kung av **Sverige 1319–1364**, kung av Norge 1319–1355 som Magnus VII och kung av Skåne 1332–1360. Han var son till hertig Erik Magnusson och den norska prinsessan Ingeborg Håkansdotter, samt sonson till Magnus Ladulås, och gift 1335 med Blanka av Namur.

Magnus Eriksson är med sina 44 år och 222 dagar den näst längst regerande monarken i Sveriges historia, överträffad enbart av nuvarande kung Carl XVI Gustaf. Han och sonen Håkan (samregent) var de sista svenska kungarna från Bjälboätten (Folkungaätten).

Magnus Eriksson, sonson till Magnus Ladulås, son till hertig Erik Magnusson och Ingeborg

MAGNUS ERIKSSON

MAGNUS ERIKSSON

Norske kungen Håkon Magnussons son, föddes i april eller maj 1316. Endast tre år gammal hyllades han, efter sin morfar Håkons död, (1319) till kung i Norge och valdes den 8 juli samma år, sedan ett unionsfördrag, Oslotraktaten 1319, blivit upprättat mellan de två rikena, till kung även i Sverige. Det så kallade Frihetsbrevet, som har kallats "Sveriges Magna Charta", upprättas i samband med att han valdes till Sveriges kung 1319, vid mötet i Uppsala 1319.

Till en början hade hans mor, hertiginnan Ingeborg, ett övervägande inflytande på regeringen i de båda rikena. Ingeborg hade varit närvarande i Oslo när unionsfördraget slöts, och i fördraget omnämns hon på ett sätt som kan tolkas som att vissa befogenheter skulle tillfalla henne. Efter Magnus tillträde som kung ingick hon i det svenska riksrådet.

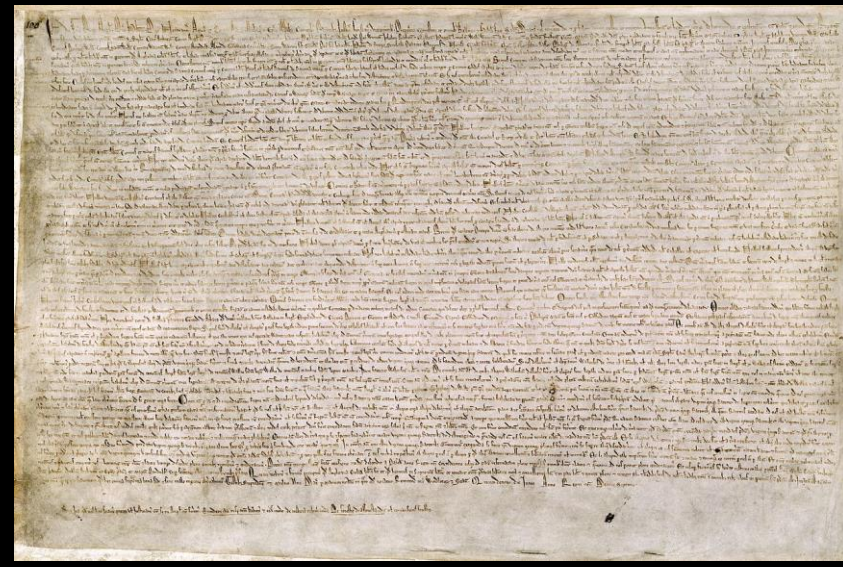

Magna Charta (enligt korrekt latin Magna Carta, "det stora fördraget") kallas det avtal som 1215 slöts mellan den engelske kungen Johan utan land, adeln och prästerna.

INGEBORG FICK AXEVALLS SLOTT OCH LÄN

MAGNUS ERIKSSON

Hon hade fått Axvalls slott och län som underhåll och höll hov på Varbergs slott, där hennes son uppfostrades. Hon hade alltså en geografisk maktposition och på Varbergs slott omgav hon sig med Erik Magnussons tidigare medhjälpare, exempelvis den danske befälhavaren Knut Porse och släkten van Kyren från Holstein. Mellan Ingeborg och de övriga i riksrådet uppkom snabbt misstänksamhet och motsättningar. Drotsen Mats Kettilmundsson tvingades att avgå och ersattes med Östergötlands lagman Knut Jonsson. Vid ett rådsmöte i Skara på sommaren 1322 lovade stormännen i riksrådet varandra att lämna gamla tvister från inbördeskriget bakom sig och att ingen skulle ge sig i lag med Ingeborg utan hela rådets samtycke.

Ingeborgs skadade bildstod i Linköpings domkyrka

INGEBORG HÅKANSDOTTER

MAGNUS ERIKSSON

Ingeborg Håkansdotter (norska Ingebjørg Håkonsdatter), född 1301, död 17 juni 1361, var en norsk prinsessa och svensk-halländsk hertiginna och regent från 1318. Hon var dotter till Håkon Magnusson av Norge och drottning Eufemia. I sitt första äktenskap var hon gift med den svenske hertigen Erik Magnusson.

Prinsessan Ingeborg var från ett års ålder (1302) **förlovad med hertig Erik**. När han krävde bröllop år 1308 vägrade dock kung Håkan att ge bort sin sjuåriga dotter eftersom han kommit att stödja brodern Birger i den svenska maktkampen ("Håtunaleken"); Erik förlovade sig då med Sofia av Mecklenburg-Werle (död 1339 och systerdotter till Erik Menved). Erik gjorde senare en pilgrimsfärd till Wien och upplöste därefter sin förlovning, varefter han återigen förlovade sig med Ingeborg. De gifte sig 1312 i Oslo.

Efter Eriks död i Nyköpings gästabud fick Ingeborg Varbergs slott som residens samt Axvalls slott och län i Västergötland samt Hunehals söder om Kungsbacka. Hennes son, den omyndige Magnus Eriksson som 1319 både blev kung av Norge och Sverige, fick växa upp på Varbergs slott under hennes överinseende.

INGEBORG HÅKANSDOTTER

MAGNUS ERIKSSON

Barn med hertig Erik Magnusson:

Magnus Eriksson (1316–1374), kung av Sverige 1319–1364 och av Norge 1319–1355

Eufemia Eriksdotter (1317–1363/1370), gift med hertig Albrekt II av Mecklenburg (1318–1379), far till senare kung Albrekt av Sverige

Barn med Knut Porse:

Håkan (död 1350), halländsk hertig

Knut (död 1350), halländsk hertig

Sigill för hertiginnan Ingeborg. Samt vapensköld

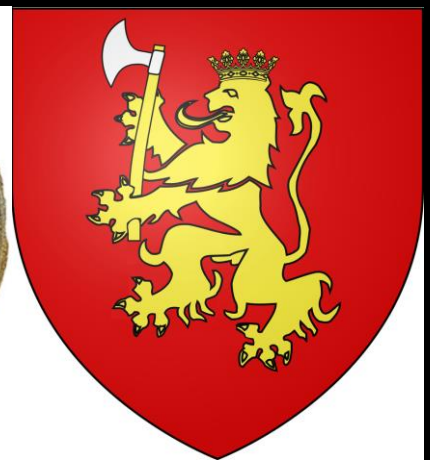

Ville undvika dansk inblandning

MAGNUS ERIKSSON

För att undvika en dansk inblandning i den svenska politiken försökte riksrådet ha goda förbindelser med den danske kungen Erik Menved. Ingeborg och kretsen kring henne hade istället kontakt med Erik Menveds ovänner i Danmark och slöt förbund med Erik Menveds fiender i Tyskland. Sommaren 1321 ingicks ett fördrag mellan tronföljaren Magnus och Henrik II av Mecklenburg. Fördraget innebar giftermål mellan Magnus yngre syster Eufemia och hertig Albrekt av Mecklenburg samt löfte om ömsesidig hjälp i händelse av anfall från Danmark. I hemlighet kom man också överens om ett militärt anfall mot Skåne. Ett sådant förbereddes 1322 av Knut Porse men planerna rann ut i sanden.

Under åren 1323–1326 lyckades riksrådet inlösa Ingeborgs slott Axevall, Varberg och Hunehals samt tog ifrån henne platsen i riksrådet, vilket leddes av drotsen Knut Jonsson. Detta exempel följdes 1323 av norrmännen, som till riksföreståndare utsåg herr Erling Vidkunsson. Unionen emellan de båda rikena inskränktes därefter enligt unionsfördraget till ett försvarsförbund. Med Republiken Novgorod, till vilket land förhållandet länge varit spänt, ingicks freden i Nöteborg 1323.

EFTER TRONTILLTRÄDET

MAGNUS ERIKSSON

Magnus blev myndig 1331 eller 1332 och under 1335 utnämner han sin marsk och sin drots. Marsken, Håkan Mattsson är omnämnd som marskalk, på latin haquinum mattesson marskalcum och haquinus mattysson marscalcus, den 28 februari i samband med ett testamente.Den 18 maj 1335 utnämner kung Magnus Eriksson Nils Abjörnsson till sin drots, och där nämns hans riksråd och närmaste män:

Magnus Eriksson kröntes 1336 i Stockholm.

Skåne och Blekinge var pantlän under greve Johan av Holstein och hans administration där med hjälp av tyska fogdar hade framkallat ett starkt missnöje. En delegation från Skåne, ledda av biskopen i Lund Karl Eriksen, kom till Kalmar 1332 och förklarade att man hellre ville styras från Sverige. Greven inledde förhandlingar med svenskarna och man kom överens att den svenske kungen skulle inlösa panten för 34 000 mark silver. Strax efteråt reste Magnus till Skåne där han i juni 1332 hyllades på tinget i Lund.

SKÅNE PÅ KREDIT HAMNADE I SKULDFÄLLAN

MAGNUS ERIKSSON

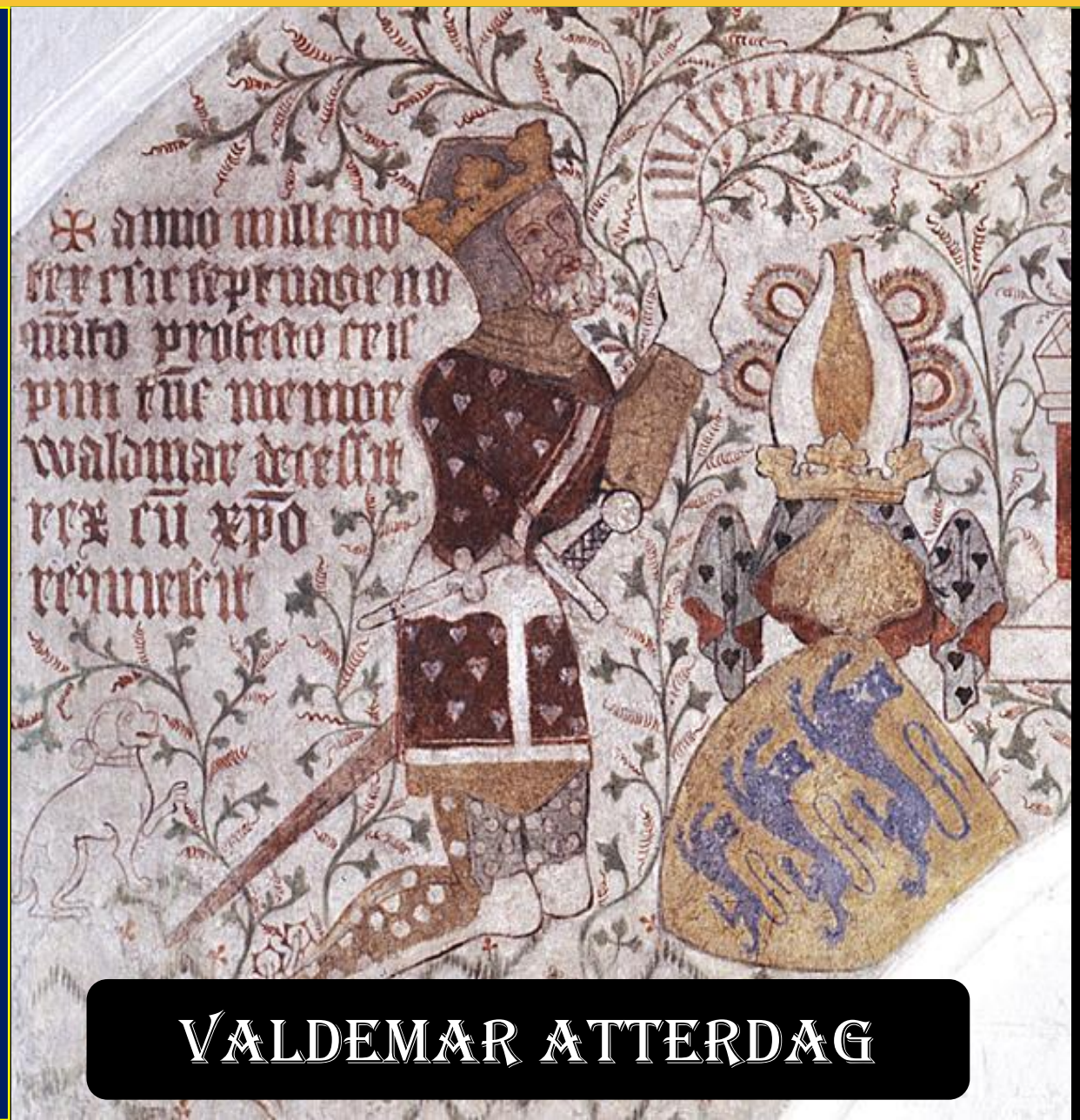

VALDEMAR ATTERDAG

Valdemar Atterdag ville efter de inre stridigheterna i Danmark återupprätta Danmarks tidigare inflytande och ville som en del i detta återfå överhögheten över **Skåne.** För Magnus del hotade förvärvet av Skåne att bli en större tugga än han kunde svälja. Summan på 34 000 mark var för tiden en oerhörd summa och för att få ihop beloppet tvingades kungen låna pengar av kyrkan samt ta lån av stormän i utbyte mot pantlän. 1326 hade kungen pantsatt Kalmar slott och Kalmar län, hela Östergötland, Gästrikland, Fjärdhundraland, Dalarna, Närke och Värmland.

EN KLART ÖVERBELÅNAD KUNG I SKULDFÄLLAN

MAGNUS ERIKSSON

Genom att **hovet inte längre kunde få inkomster** från slottslänen grundlades en allvarlig finanskris som skulle hålla i sig i flera år framöver. Kungen tog också ut extra skatter, däribland tullar vid de skånska fiskelägena samt hårdare krav på gruvindustrin i Bergslagen. I början av 1350-talet utfärdades Magnus Erikssons stadslag som bland annat ville begränsa handeln till städerna för att på så vis kunna ta ut avgifter. När den danske kungen Valdemar Atterdag sedermera vägrade erkänna kung Magnus äganderätt till Skåne och Magnus, som vänt sig till påven med begäran om bekräftelse på köpet men av denne endast fått undvikande svar, invecklades Magnus, närmast på grund av sin mors panträtt till vissa slott i Danmark, i krig med kung Valdemar. Fred dem emellan slöts först på hösten 1343 i Varberg, varvid Valdemar formellt avsade sig alla anspråk på Skåne och Halland.

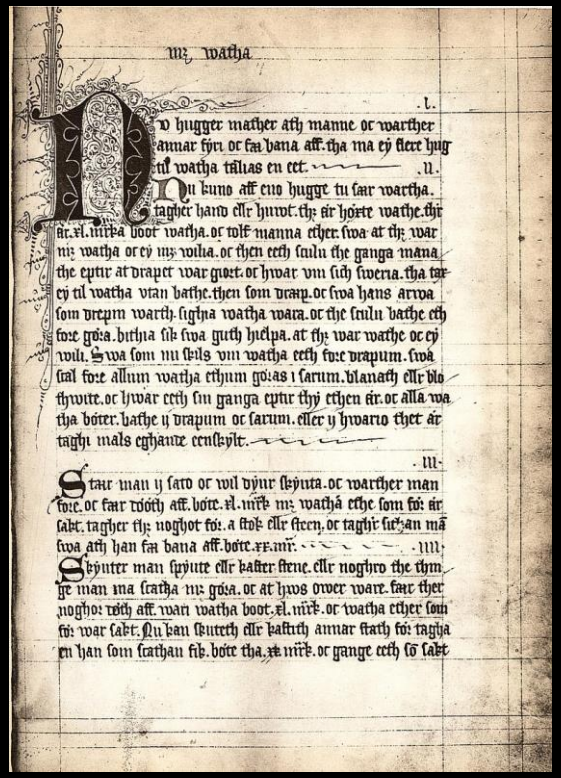

Magnus Erikssons stadslag

FINANSIELL KRIS I LANDET

MAGNUS ERIKSSON

Den finansiella krisen i riket, orsakat av lånen och panterna, gav upphov till en allt större klyfta mellan kungen och aristokratin. Kungen kritiserade förmyndarstyrelsen för att den skött ekonomin så illa att det inte fanns några pengar kvar vid hans trontillträde. Rikets finanser försämrades också av att det skattebefriade frälset växte när det övertog jord som tidigare betalat skatt till kungen. Ytterligare ett skäl till missnöje var att Magnus 1343–1344 utsett sin äldste son Erik till tronföljare i Sverige och den yngste sonen Håkan till tronföljare i Norge.

I slutet av 1340-talet var Magnus tvungen att förbättra relationerna med aristokratin i riksrådet. Genom en skrivelse från april 1346 som skickades runt hela landet bad kungen om ursäkt för de extra skatterna; sådana skulle i framtiden endast tas ut vid speciella tillfällen och då efter bifall från rikets ständer. En månad senare skänkte kungen och hans hustru Blanka en stor donation till Birgitta Birgersdotter för att få till stånd en klosterstiftelse i Vadstena.

Heliga Birgitta fick en donation

MAGNUS ERIKSSONS FÖRSTA KORSTÅG MOT NOVGOROD 1348

MAGNUS ERIKSSON

Våren 1348 sände Magnus Eriksson budbärare till Republiken Novgorods stormän och uppmanade dem att ansluta sig till den katolska läran, gjorde de inte det skulle en stor här invadera Novgorod och tvinga dem att anta katolicismen. Svaret blev att om Magnus Eriksson ville diskutera trosfrågor fick han resa till Konstantinopel, varifrån Novgorods ortodoxa lära kom.

När den svenske kungen fick brevet låg redan hans invasionsflotta redo vid Novgorods gräns. Den 24 juni belägrades Nöteborg och bönderna i trakten tvångsdöptes. De som vägrade halshöggs, eller stacks ihjäl. Det förmögna ledarskiktet i Nöteborg klarade sig genom mutor och borgerskapet lät sig döpas och rakas. Den 6 augusti for kungen och de övriga korstågskrigarna hem, efter att ha kvarlämnat en mindre garnisonsstyrka innanför murarna. Redan under senvintern **1349 belägrade och intog Novgorod den svagt försvarade staden**. Utlänningarna dödades eller togs tillfånga och invånarnas skägg fick växa ut igen.

HISTORISK KARTA

MAGNUS ERIKSSON

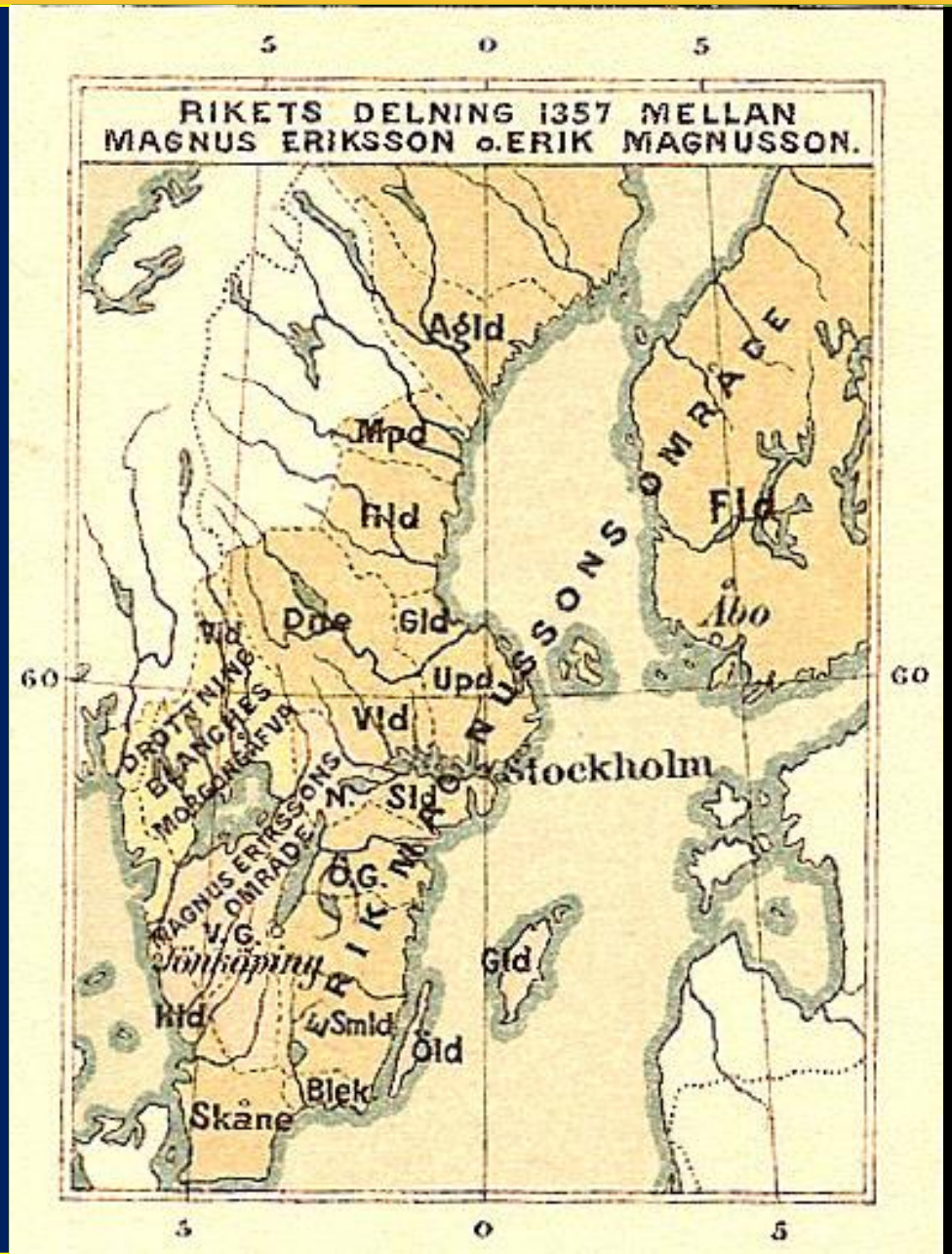

Historisk karta över Magnus Erikssons och Erik Magnussons delning av riket 1357.

MAGNUS ERIKSSONS ANDRA KORSTÅG MOT NOVGOROD 1350

MAGNUS ERIKSSON

I Sverige hade digerdöden slagit ut i full kraft. Att Gud var missnöjd med något trodde man sig förstå. Kungen befallde allmogen att infinna sig barfota i kyrkorna varje fredag med en penning till kyrkan för att finansiera en ny invasion av Novgorod. Genom förhandlingar och hot försökte kung Magnus få Hansan att gå med på en bojkott av Novgorod mot utökad privilegiehandel med Visby och Livland. Därefter (år 1350) gav han sig åter iväg med en svensk styrka mot öster och intog på nytt Nöteborg. Som tidigare lät han tvångsdöpa invånarna och lämnade kvar en trupp soldater. Staden återerövrades strax därefter och soldaterna dödades. Själv flydde kungen och krigsledningen tillbaka till Sverige.

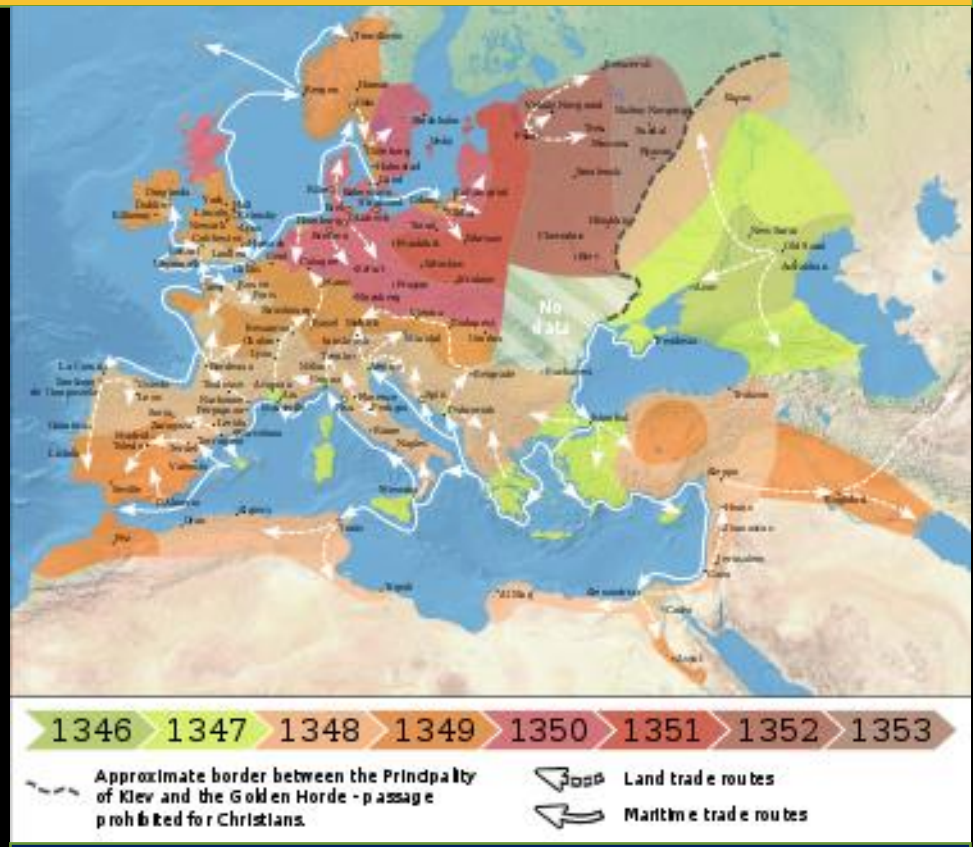

DIGERDÖDEN SLOG TILL

UPPROR MOT MAGNUS ERIKSSON

MAGNUS ERIKSSON

1351 hade Magnus Eriksson måst låna av de pengar, som för påvestolens räkning samlades in i Sverige, och då han inte på utsatt tid kunde återbetala dessa, hotades såväl han som hans löftesmän (flera av rikets stora) med bannlysning. Missnöjet ökades genom den gunst Magnus Eriksson visade hertig Bengt Algotsson, som utnämnts till hertig av Finland. Missnöjet över kungens politik fick sitt utbrott i det uppror som inleddes av Magnus Erikssons äldste son, Erik, tillsammans med flera av rikets stormän 1356. Genom denna tvingades hertig Bengt att fly ur landet och Magnus Eriksson måste (1357) till sin son avstå en stor del av riket. Oenigheten emellan dem bröt snart ut igen, och Magnus Eriksson vände sig då till kung Valdemar i Danmark med begäran om hjälp, samt ingick med honom ett fördrag 1359. Emellertid avled kung Erik helt plötsligt (juni 1359), och Magnus Eriksson blev därigenom åter ensam härskare över hela Sverige. Kung Valdemar ansåg sig vara bedragen av Magnus Eriksson samt började ett fälttåg mot Skåne och lyckades, troligen genom förräderi av hertig **Albrekt av Mecklenburg, komma i besittning av Helsingborgs slott (1360). Inom kort intogs hela Skåne.**

År 1361 erövrades Öland med Borgholms slott och Visby plundrades.

MAGNUS ERIKSSON

År 1361 erövrades Öland med Borgholms slott och Visby plundrades. Magnus Eriksson hade emellertid utsänt flera av sina rådgivare till Tyskland för att sluta förbund med hansestäderna mot kung Valdemar. Ett sådant blev också ingånget, i Greifswald (september 1361), men på för Sverige ytterst hårda villkor, och de svenska sändebuden överskred därvid sina instruktioner. Då Magnus Eriksson därför inte ville ratificera fördraget uppkom oenighet mellan Magnus Eriksson och hans son, kung Håkan Magnusson, och denne lät till och med fängsla sin far (november 1361). I februari 1362 blev Håkan Magnusson formellt vald till kung även över Sverige; men kort därpå ingicks en förlikning mellan honom och hans far, varefter de förde regeringen över Sverige gemensamt. Det mot Valdemar började kriget ledde inte till något resultat och redan hösten 1362 började fredsförhandlingar.

Bannlysning eller exkommunikation innebär uteslutning ur ett religiöst eller annat samfunds fulla gemenskap.

MAGNUS ERIKSSON FÅNGSLAD 1365 - 1371

MAGNUS ERIKSSON

På vintern förändrades ställningen helt och hållet genom att Håkan, troligen i förhoppning att därigenom återfå Skåne, gifte sig med Valdemars dotter, Margareta (april 1363). Därigenom bröts den av stormännen på hans vägnar ingångna förlovningen med Elisabet av Holstein. Samtidigt blev även flera av de svenska stormännen drivna i landsflykt. Dessa vände sig då till hertig Albrekt den store av Mecklenburg och erbjöd den svenska kronan åt hans son, Albrekt d.y. I november 1363 ankom denne med en här till Stockholm, hyllades av dess borgare och valdes i februari 1364 vid Mora stenar till kung. Magnus Eriksson och hans son kunde inte göra något verksamt motstånd, så att de redan i juli 1364 av det egentliga Sverige inte innehade mera än Västergötland, Värmland och Dalsland. På våren 1365 sökte de visserligen återtaga det förlorade, men **blev slagna i mars 1365 i slaget vid Gataskogen, nära Enköping, där Magnus Eriksson blev tillfångatagen. Han satt därefter fången till 1371 då han vid den till hans förmån företagna resningen frigavs mot en dryg lösesumma.**

DE SISTA ÅREN 1371–1374

MAGNUS ERIKSSON

Efter sin frigivning från fängelset tillbringade han sin tid ofta tillsammans med sonen kung Håkan och drottning Margareta i Norge. Under år 1372 reste de runt i Håkans rike och utfärdade donationsbrev och höll rättarting. Magnus återtog nu också styrelsen som han tidigare ägt över Island, Tønsberg, Borgarsyssel och Bohuslän. Han befann sig i Bergen på senhösten 1374 där han lånade skeppet Mariabollen av den isländske **biskopen Jon skalli Eiriksson av Hólar.** Förmodligen ämnade Magnus ta sig till Tønsberg över julen. Den 1 december skedde olyckan nära Lyngholmen i Bömmelfjorden, inte långt från Bergen. När båten i storm löpte fara att förgås hoppade Magnus över bord. Hans betjänter lyckades dra upp honom och hjälpte honom i land där han slutligen gav upp andan. Ytterligare 25 man dog i olyckan.

Hólar (egentligen Hólar í Hjaltadal) är en ort på norra Island cirka 379 kilometer från huvudstaden Reykjavik. Totalt bor det ungefär 76 personer i Hólar.
Byn grundades som ett stift år 1106 av biskopen Jón Ögmundsson och kom snart att bli ett av Islands två huvudcentrum för lärande.

MAGNUS ERIKSSON SOM PERSON

MAGNUS ERIKSSON

Magnus Erikssons regeringstid är minnesvärd för den verksamhet som då utövades på lagstiftningens och rättskipningens områden. Magnus Eriksson utfärdade nämligen en mängd stadgar genom vilka han avlyste träldomen, sökte förebygga våldgästning och övervåld samt närmare bestämde utövandet av den kungliga domsrätten. Till största delen ingick dessa sedermera i den omkring år 1350 utarbetade, för hela landet gällande landslagen, den så kallade Magnus Erikssons landslag och kan betraktas som förarbeten till denna. Otvivelaktigt är vidare att han utfärdat flera andra stadgar, vilka även införlivats i landslagen (se Landskapslagar och Landslag). Om hans verksamhet på rättskipningens område vittnar de inte få ännu i behåll varande domar, som utfärdats av honom eller på hans vägnar.

Barn med Blanka av Namur:

Erik Magnusson (1339–1359), svensk kung
Håkan Magnusson (1340–1380), svensk och norsk kung
Tre eller fyra döttrar med okända namn, alla döda unga (några begravda i Ås kloster).

Eftervärldens bild av Magnus Eriksson och hans drottning Blanka präglades länge av heliga Birgittas uppenbarelser, samt en pamflett, Libellus de Magno Erici rege, baserad på dessa, som båda framställer kungen som en lastbar och omoralisk person som styr sitt rike som en tyrann – pamfletten hävdar till och med att Magnus skall ha uppmanat Valdemar Atterdag att erövra både Skåne och Gotland. I båda finns dessutom antydningar om att Magnus skall ha haft homosexuella förbindelser, vilket på den tiden ansågs vara vedervärdigt.

BLANKA AV NAMUR

MAGNUS ERIKSSON

Blanka av Namur (Blanche), född cirka 1320, död 1363, var grevinna av vad som nu är en provins i Belgien och blev svensk, norsk och skånsk drottning från år 1335 genom sitt äktenskap med kung Magnus Eriksson.
Blanka föddes på Namurs fästning i nuvarande Belgien som dotter till greve Jean Dampierre av Namur och hans grevinna Marie av Artois, som härstammade från kung Ludvig VIII av Frankrike. Hennes födelseår är okänt men hon var troligen jämnårig med sin make.

Barnvisan "Rida, rida ranka, hästen heter Blanka" handlar om drottning Blanka men skrevs i slutet av 1800-talet av Hans Henric Hallbäck.
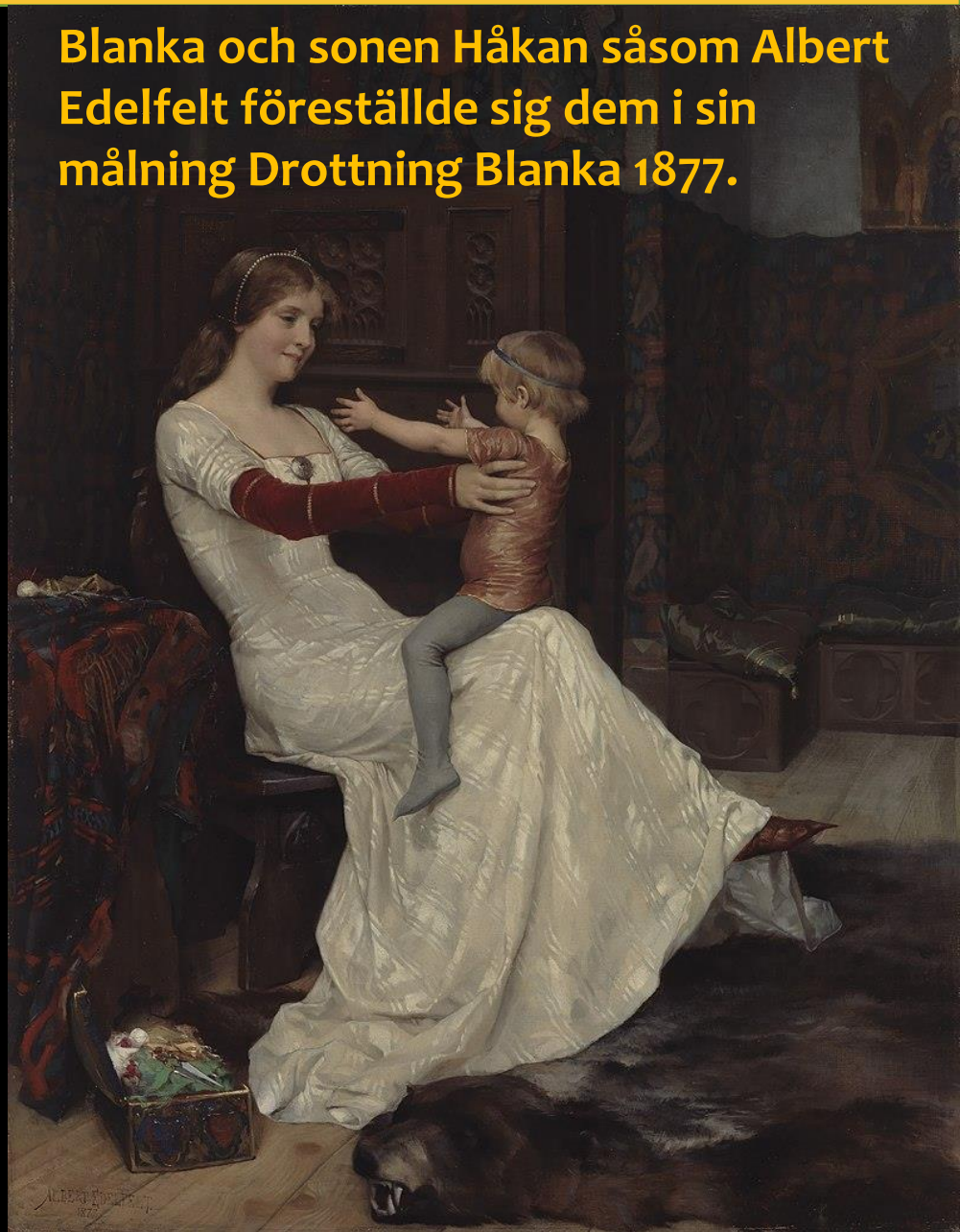
Blanka och sonen Håkan såsom Albert Edelfelt föreställde sig dem i sin målning Drottning Blanka 1877.